

Lördagen den 17 Februari 1872.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades protokollet för den 10 dennes.

Företogs val af tjugufyra valmän för utseende af Riksdagens Justitie-ombudsman och hans efterträdare, och befunnos efter valför-
rättningens slut dertill hafva blifvit utsedde:

Herr Adlersparre,

” Berg,

” von Braun,

” Brun,

Friherre Cederström,

Herr Dickson,

” von Ehrenheim,

” Frisk,

” von Geijer, B. B. G.

Friherre Gyllenkrook,

Herr Hammarhjelm,

” von Hofsten,

” Hederstjerna,

” Häggström,

Grefve Mörner, Oscar,

Friherre Nordenfalk,

Herr Odelberg,

” Peyron, Adolf,

Friherre Raab, C. A.,

Herr Rydin,

” Rydqvist,

” Sahlén,

Friherre Silfverschiöld,

Herr von Stockenström; alla med 62 röster.

Företogs val af sex suppleanter för de valmän, hvilka skola utse Riksdagens Justitie-ombudsman och hans efterträdare; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Herr Cassel,

” Ribbing,

Friherre Hamilton, H. J.,

Herr Rettig,

” Santesson, hvardera med 55 röster,

Grefve Sparre, N. G. A., med 54 röster.

Sedan ordningen emellan dem, som erhållit 55 röster, blifvit genom lottning bestämd.

Föredrogs ånyo Stats-Utskottets den 10 och 14 dennes bordlagda utlåtande N:o 4, i anledning af väckt motion om ändring i betalningsvilkoren för ett åt Kukkola byamän beviljad odlingslån.

Herr Bergman: Denna fråga förevar äfven vid 1867 års riksdag. Anledningen hvarföre den nu återkommer torde vara att söka dels i den omständigheten, att Andra Kammarens sammansättning blifvit till stor del förändrad, derigenom att omval skett, dels också i den lyckliga ekonomiska ställning, hvori statsverket nu befinner sig. I afgifvet utlåtande öfver Herr Rutbergs i Andra Kammaren väckta motion om lindring i betalningsvilkoren för det lån af 15,000 R:dr, Kongl. Maj:t under den 8 Mars 1861, för afdikning af frostländiga myrtrakter tillhörande Kukkola by i Carl Gustafs socken af Norrbotens län, beviljat Kukkola byamän, att utgå af de vid 1859—1860 årens riksdag till befrämjande af utdiknings- och vattenaftappningsföretag till Kongl. Maj:ts disposition ställda medel, — har Stats-Utskottet hemställt, att motionen måtte lemnas utan afseende, dels af den orsak, att Kukkola byamäns till Kongl. Maj:t i underdånighet ingifna ansökning om nådig framställning till Riksdagen rörande eftergift af ifrågavarande lån icke vunnit nådigt afseende, och dels med afseende på de skäl, som vid 1867 års riksdag af dåvarande Stats-Utskott anfördes för afslag å den i detta ämne då väckta motion. Kukkola byamän äro visserligen rättsenligt förbundne att återbetala det lån de erhållit med uppfyllande af de vilkor, hvarunder de erhållit det samma, och jag kan således icke på rättslig grund yrka befriande från eller lindring uti deras skyldigheter; men åtskilliga mildrande omständigheter förekomma likväl, som torde förtjena att tagas i betraktande. Jag vill icke nu upptaga Kammarens tid med att uppläsa motionen, deri dessa omständigheter äro ganska fullständigt anförda, då jag är öfvertygad, att Kammarens ledamöter redan förut deraf tagit del, utan anhåller endast att få meddela några upplysningar om förhållanden inom den ort frågan berörer, hvilka kommit till min kännedom. Sjelfva länet utgjorde från början 15,000 R:dr. Betalningsvilkoren voro, att en annuitet af 1,183 R:dr 10 öre, utgörande 8 procent ränta å 14,788 R:dr 80 öre eller det belopp, hvartill kapitalskulden uppgick, sedan å kapitalet redan år 1866 åter-

betalts 211 R:dr 20 öre, skulle erläggas från och med år 1868 till och med år 1884, hvarefter slutbetalningen skulle ske under år 1885 med 801 R:dr 31 öre. Af dessa annuiteter skulle 4 procent beräknas såsom ränta å oguldet kapital och återstoden såsom kapitalafbetalning. Summan af de annuiteter, hvilka dels redan utgifvits och dels skola utbetalas, uppgår till 20,914 R:dr 1 öre. Om härifrån drages länekapitalet, 14,788 R:dr 80 öre, så återstår 6,125 R:dr 21 öre, som således utgör räntor. I motionen begäres, att annuiteterna måtte från och med år 1873 nedsättas till hälften eller till ett sammanlagdt belopp af 7,499 R:dr 26 öre. Om från sistnämnda belopp afdrages den summa som, efter hvad förut är nämnt, utgör räntor eller 6,125 R:dr 21 öre, så återstår ett belopp af 1,374 R:dr 5 öre, som alltså skulle blifva den kapitalförlust, som statsverket finge vidkännas, i händelse motionen bifalles. Frågan gäller således endast denna summa af 1,374 R:dr och några öre.

Innevarande års Stats-Utskott har såsom skäl för sitt yrkande åberopat hvad af 1867 års Stats-Utskott blifvit anfördt. Då yttrade Stats-Utskottet, "att om ock, på sätt motionären uppgifvit, missväxt i förening med andra omständigheter bragt större delen af befolkningen inom Kukkola by i armod, deraf dock icke kunde hemtas giltigt skäl för Riksdagen att bevilja eftergift af betalningsskyldigheten för ett lån, som icke blifvit omedelbart af representationen anvisadt, utan utaf de till Kongl. Maj:ts disposition ställda medel, efter föregångna vederbörliga undersökningar, af Kongl. Maj:t beviljats". Det är sannt, att lånet icke omedelbart af representationen anvisats, men representationen har dock ställt dessa medel till Kongl. Maj:ts disposition och bestämt villkoren för medlens användande. Deraf synes mig klarligen följa, att endast Riksdagen kan förändra villkoren för de utgifna lånen och att motionärerne således vändt sig till rätt forum, då de hos *Riksdagen* begärt eftergifterna. Vidare yttrade 1867 års Stats-Utskott: "att dessutom borde vid frågans bedömande icke förbises, att flertalet af byns hemmansdelar på sednare åren öfvergått till nya egare, som förvärfvat desamma till låga pris, hvadan en eftergift af lånesumman endast skulle tillgodokomma en mindre del bland dem som fått vidkännas bördan af det förrättade laga skiftet och det verkställda utdikningsarbetet". Det kan icke förnekas, att flera af byns hemmansdelar på sednare åren blifvit försålda, men deremot är det icke sannt, att, såsom Stats-Utskottet anför, de flesta blifvit försålda och till lågt pris försålda. Kukkola by, som för närvarande utgör nära 10 mantal, består af 54 hemmansdelar. Af dessa hafva visserligen 24 sedan år 1864 blifvit å exekutiv auktion försålda för att betäcka hemmansegarnes iråkade skulder; men härvid är dock att märka, att åtskilliga af dessa hemmansdelar inropats af personer, hvilka haft intecknade fordringar i hemmanen och som måste göra inropen för att sauvera dessa fordringar. För att få veta den *verkliga* köpeskillingen måste man således till den *nominela* lägga äfven de fordringar, som icke af auktionsköpeskillingen blifvit betäckta; och om man så gör, skall man finna, att icke så många hemmansdelar blifvit försålda till lågt pris. Men äfven om ett och annat hemman blifvit försåldt till lågt pris och kommit

i händerna på personer, som utan svårighet kunnat fullgöra sina förbindelser till staten, så egas dock de flesta af sådana, som icke utan stor svårighet kunna fullgöra sina förbindelser till staten. Om hemmansegarne hade skuld endast till staten, så tror jag, att det vore lätt nog för dem att gälda densamma; men de hafva under de sednare åren äfven måst gälda kostnaden för ett byn öfvergåendet laga skifte, som kostat mer än 60,000 Rdr. Under samma tid hafva derjemte inträffat 6 på hvarandra följande missväxtar, under hvilka de genom lån måst anskaffa medel till sitt lifsuppehälle och öfriga behof. Allt detta gör att Kukkola byamän kommit i en särdeles svår och brydsam ekonomisk ställning. Under återopande dels af hvad i motionen blifvit utredt som ock af hvad jag nu haft äran anföra, får jag till Kammarens pröfning öfverlemna ärendet, med förhoppning att Kammaren behjertar de ömmande omständigheter och den brydsamma ställning, hvori dessa hemmansegare af en främmande folkstam, boende invid vår norra gräns — låt vara genom en obetänksam företagsamhet — befinna sig. I händelse de åsichter jag uttalat vinna något understöd inom Kammaren, får jag hemställa, att Kammaren, med afslag å Stats-Utskottets föreliggande utlåtande, måtte bifalla den väckta motionen.

Friherre Funck: Obetydligheten af den summa, som här ifrågasättes skola afskrifvas, äfvensom de ömmande omständigheter, som af den föregående talaren blifvit framhållna, skulle äfven för mig utgöra skäl att bifalla den ifrågavarande motionen, såvida det icke här gällde att bryta med en grundsats, som jag anser vara af största vikt och som under de fem lagtima riksdagar, hvilka efter det nya statsskicket införande förflutit, strängt vidhållits; den grundsatsen nemligen att icke af någon som helst anledning bevilja sådana afskrifningar och att icke förändra de hufvudsakliga vilkor, under hvilka lån af sådan beskaffenhet som det här ifrågavarande beviljats. Denna grundsats har, efter hvad jag nämnt, strängt vidhållits, och i alldeles likartade fall har Riksdagen förut afslagit sådana ansökningar som den af Herr Rutberg nu framställda. Jag vill nu icke erinra om, hvad som af motionen äfven kan inhemtas, att frågan redan 1867 varit föremål för Riksdagens pröfning, och att sedan dess icke några nya omständigheter förekommit. Deremot ber jag att få fästa uppmärksamheten derpå, huru som vid 1869 års Riksdag förekom en alldeles dylik ansökning om afskrifning af oguldna beloppet å ett till Ljungaåns sänkning förut beviljadt lån. Då förbragtes ett skäl, som synes temligen godt, att nemligen det afsedda ändamålet — torrläggning af ett fält — ej vunnits. De menigheter, som erhållit lånet och gjort omkostnader på företaget, hade således gjort sina tillskott förgäfvos och på sådana grunder begärdes afskrifning. Detta afslogs då på Stats-Utskottets tillstyrkan, och Stats-Utskottet begagnade såsom skäl för afslag följande ord: "Stats-Utskottet, som anser det vara af synnerlig vikt, att menigheter, hvilka erhålla statsunderstöd af ifrågavarande beskaffenhet, tillförbindas att noggrannt uppfylla sina till staten ingångna förbindelser, har destomindre ansett sig kunna tillstyrka den af motionären begärda efter-

gift af återstående lånebeloppet, som en sådan eftergift säkerligen skulle leda derhän, att flera andra, som erhållit dylika lån, kunde anse sig ega lika giltiga skäl att söka vinna en så beskaffad eftergift.“ Vid samma riksdag förevar äfven frågan om anstånd med amortering å lånet för sänkning af *Madaån*. Intressenterna i detta företag stodo i samma kategori som Kukkola byamän, ty de hade ock anfört fattigdom och missväxt såsom skäl samt hade erhållit sitt lån vid samma riksdag och under samma lånevilkor som Kukkola byamän; men äfven förslaget härom afslogs och detta på samma grund, eller att man ansåg sig icke böra gifva något prejudikat på sådana eftergifter.

De enda exempel, som mig veterligen sedan 1867 finnas derpå, att Riksdagen beviljat förändring i villkoren för sådana lån som det ifrågavarande äro, dels att vid 1867 års riksdag beviljades två års förlängd ränte- och amorteringsfrihet å lånet för sänkning af sjöarne Tjurken och Näfvelsjön m. fl., dels att vid 1868 års riksdag 3 års förlängd amorteringsfrihet beviljades å lånet till sjön Wesans torrläggning. I dessa begge fall existerade likväl förhållanden, väsendtligen olika med dem uti förevarande fall, ity att då förekommit, att genom oförutsedda förhållanden, som ej stått i intressenternas makt att förändra, arbetskostnaden öfverstigit den beräknade, att till följd häraf arbetet ej kunnat fullbordas inom föreskrifven tid, och att på denna grund Kongl. Maj:t äfven förlängt denna tid. Först derefter beviljade Riksdagen ränte- och amorteringsfrihet under samma tid, som Kongl. Maj:t beviljat anstånd med arbetets fullbordande. Hvad beträffar företaget med Tjurkens m. fl. sjöars sänkning, hade en höjdsträckning, som borde genomgås och som antagits bestå af grus och mindre sten, befunnits utgöras af berg, hvarföre kostnaden med 22,351 Rdr öfversteg den beräknade. Följden häraf blef, att arbetet icke kunde fullbordas inom föreskrifven tid. Dessutom hade entreprenören afidit under arbetet, som af sådan anledning för någon tid upphörde. Intressenterna i företaget ingingo då till Kongl. Maj:t med begäran om förlängning i den tid, inom hvilken arbetet skulle vara färdigt, hvilken ansökan äfven af Kongl. Maj:t bifölls. Derefter beviljade Riksdagen förlängd ränte- och amorteringsfrihet under samma tid af två år. Vid Wesan åter, hvarest arbetet var en invallning med utpumpning af vattenmassan, för förhållandet det. att svåra snövintrar förstörde vallarne, som rasade, så att arbetet fick göras om och hann icke blifva färdigt inom föreskrifven tid, hvarförutom, i följd af vallarnes rasande, kostnaden öfversteg den beräknade med 13,723 rdr. Sedan Kongl. Maj:t beviljat 3 års förlängning af arbetstiden, medgaf äfven Riksdagen 3 års förlängd amorteringsfrihet. Dessa tvänne äro, såsom jag förut nämnt, de enda exemplen på att, sedan år 1867, Riksdagen beviljat förändrade villkor i afseende å dylika lån.

Nu säger man, att här äro ömmande omständigheter för handen, Detta är en sak, som jag icke vill bestrida, men jag ber att få erinra, att en officiel auktoritet, nemligen undersökningsförrättaren, förklarar, att något lättare företag med bättre utsigt att gifva god ränta
å nedlagda

å nedlagda kapitalet än odlingsföretaget i Kukkola by knappt kunde tänkas, då nemligen kostnaden för odlingen af 1,200 tunnland icke uppginge till högre belopp än 24,000 R:dr, och vidare att på dessa 1,200 tunnland mark skall betalas en annuitet af endast omkring *en* riksdaler på tunnlandet. Afven häri synes det ligga något skäl att icke bifalla denna motion.

Vidare anhåller jag att få fästa uppmärksamheten derpå, att vid samma riksdag och på samma vilkor som lån lemnades åt Kukkola byamän, äfven beviljades låneunderstöd åt Stamp tjern i Degerfors socken i Westerbotten och åt Ströms socken i Jemtland. Skulle Riksdagen nu bevilja den sökta afskrifningen åt Kukkola byamän, så är det sannolikt att äfven de andra komma att med samma rätt åberopa samma skäl som Kukkola byamän, och Riksdagen finge i sådant fall svårt att afslå ansökningarne.

Jag har nyss nämnt, att jag icke vill bestrida, att ömmande omständigheter i detta fall förekomma, men under den form och på den väg som detta förslag framkommit kan jag icke röstas för detsamma. Ett prejudikat, en gång gifvet, kan ej leda till annat än att en massa ansökningar i samma syftning inkomma till Riksdagen; och måste jag derföre vidhålla Stats-Utskottets betänkande.

Slutligen ber jag få erinra, att förra gången denna fråga var föremål för Riksdagens pröfning begge Kamrarne *utan diskussion* biföllo Stats-Utskottets utlåtande i ämnet: frågan ansågs då så klar, att den ej ens föranledde någon debatt inom Kamrarne. Inga nya omständigheter haiva sedan dess mellankommit. Den lindring, som ifrågasattes, skulle för öfrigt tillkomma endast ungefär hälften af de hemmansegare inom byn, hvilka deltagit i odlingsarbetet: den andra hälften utgöres af sådana, som efter länets erhållande till lågt pris inköpt sina hemmansdelar och derföre icke i någon måtto kunna anses förtjenta af medlidande.

Huru jag således vänder frågan, tror jag det vara bäst och rättast att hålla fast vid den åsigt, Riksdagen förut i dylika fall tillämpat; och yrkar jag derföre bifall till Stats-Utskottets utlåtande.

Herr Nordström: Den ärade talare, som sednast hade ordet, uppställde en grundsats, som han med synnerlig fasthet ville vidhålla, en grundsats, som, framställd i sin enkla nakenhet, är den, att man skall betala sin skuld. Det är emellertid icke detta som blifvit bestridt. Hvad här är fråga om, är, att staten i sin egenskap af fordringsegare ville taga i betraktande, huruvida icke uti denna lånefråga åtskilliga förhållanden, tillkomna efter länets afslutande, förefinnas, hvilka gjort och göra det ytterst svårt för gäldenären, här ett fattigt byalag vid lappska gränsen, att till fulla beloppet återbetala lånet enligt dervid fästade dryga vilkor, och derför borde påkalla någon lindring vid återbetalningen. Det är detta, som nu skall prövas, men icke någon rättsfråga, hvilken dessutom skulle höra till ett annat forum. I sjelfva verket gäller frågan ett efterskänkande åt Kukkola byamän af 7,500 riksdaler på det ursprungliga lånekapitalet, eller hälften af hvad som ännu återstår för dem att återbetala.

och genom en af en föregående talare meddelad utredning skulle slutresultatet deraf ändock ej blifva annat, än att staten, om han beviljade denna eftergift, det oaktadt skulle få sitt kapital återbetaldt på 1,370 riksdaler när. Låtom oss nu taga i öfvervägande de för den begärda lindringen anförda skälen, och dervid först, hvem gäldenären, byn Kukkola, är? Det är en finsk koloni, i Carl Gustafs socken, belägen ett par mil norr om Haparanda, och således betydligt aflägsnad från de hjälpmedel, som den mera civiliserade världen kan anlita till vinnande af erforderliga upplysningar, af penningetillgångar och af den erfarenhet, som behöfves för bedömmande och utförande af sådana odlingsföretag, för hvilka byalaget här hade upptagit lånet. Man hade fått höra, att på de två riksdagarna näst före 1859—1860 års riksdag beslutits, att staten skulle på vissa relativt billiga vilkor bevilja låneunderstöd och anslag utan återbetalningsskyldighet åt dem, som ville genom afdikningar, vattenaftappningar m. m. fruktbargöra sina egor för att åstadkomma ett bättre jordbruk eller en bättre boskapsskötsel, och då beslöt dessa Kukkola byamän, som utgöra omkring 540 personer på omkring 54 hemman af omkring 10 mantal, att äfven för sin del söka komma i åtnjutande af ett dylikt fördelaktigt anslag till förbättring af den dem tillhöriga sumpiga och vattensjuka mark. Hela deras uppfattning af lånet och dermed afsedda företag bestämdes således af de lånevilkor, som skulle gälla enligt de två nästföregående riksdagarnes beslut, nemligen en femtedel af lånet utan återbetalningsskyldighet och resten såsom lån med 2 procent ränta. Den andra Riksdagen höjde väl räntan till 3 procent men bibehöll stadgandet om erhållandet af en femtedel utan återbetalningsskyldighet. Det var under dessa förutsättningar, som dessa män två mil norr om Haparanda beslöt sig för att ingå till Kongl. Maj:t med anhållan om ett så beskaffadt understöd, men råkade dermed komma något sent, så att deras underdåniga ansökan ej hann komma under slutlig pröfning, innan vid 1859—1860 års riksdag de förut bestämda villkoren förändrades sålunda, att intet återbetalningsfritt anslag skulle gifvas, utan blott lån mot 8 procent deraf 4 procent såsom ränta och 4 procent såsom amortering. Hade dessa länsökande i tid fått veta, att så dryga vilkor nu skulle blifva dem påförda, och derjemte fått fullt, klart begrepp om skilnaden, är det högst sannolikt, att de skulle hafva ryggat tillbaka; men staten skulle då haft att vidkännas skadan af att hafva stora odlingsbara trakter uti nämnda nejder i samma lägervall som förut, och Kukkola byamän, att måhända se sig för sin nödortfuga bergning hänvisade till kringvandring eller kanske till och med utvandring. Jag tror, mine Herrar, att detta är en naturtrogen målning af saken, grundad på de upplysande utredningar, som finnas i motionärens förslag. Kan man då säga, att Kukkola byamän, när de ingingo på lånet mot de nya villkoren, voro fullt medvetna om följderna af den nya ställningen, eller hvarom de då kontraherade, nemligen att de vilkor, på hvilka de erhöilo lånet, voro för dem ofördelaktigare och dyrare, än när de beslöt sig för att söka det. Några mil norr om Haparanda har man icke lika lätt att få tillfälle till rödiga meddelanden och upplysningar om Riksdagens förändrade

beslut i en eller annan fråga, som man har det i exempelvis Östergötland. Det är detta, som, efter mitt omdöme, redan förtjenar uppmärksamhet och är af vigt att öfverväga vid bedömande af frågan om den begärda eftergiften. Härtill kommer ytterligare, att närmast efter 1859—1860, Riksdagen, sjelf inseende, att de sistnämnda år bestämda lånevilkoren voro för dryga och således i sin mån motarbetade det åsyftade ändamålet, fann för godt att åter mildra villkoren för låneunderstöd för ifrågavarande ändamål, hvadan Kukkola byamän vid nämnda deras lofvärda företag råkade ut för ett dubbelt missöde, nemligen att erhålla sitt understöd med drygare villkor, än hvarpå det söktes, och att få vidkännas dessa villkor i deras fulla kraft, oakadt sednare sökande af odlingslån fingo sådana på billigare villkor. Det är utredt att Kukkola byamän nitiskt och troget hafva fullgjort afdikningsarbetena och efter bästa förmåga sökt att anskaffa medel till betalning af de dryga annuiteterna. Men nu kommer härtill något, som ungefär kan jämföras med de eventualiteter, som den sednaste talaren anförde i afseende på Wäsan och Madaån, nemligen 6 å 7 års missvext i norrländska bygderna, som kulminerade med den svåra krisen år 1867. Den inträffade efter det Kukkola byamän blifvit bundna vid sitt så dryga odlingslån, men de undsluppo icke att, äfven de, få lida af sagda kalamitet. Detta oakadt hafva de icke ryggat för att efter bästa förmåga söka betala annuiteterna, men att det måst kännas tungt för dem, är lätt begripligt, och då de dessutom under samma tid fått vidkännas de betydliga kostnaderna för ett laga skifte, torde det ej kunna förnekas, att de haft goda skäl för sitt beslut, att till Kongl. Maj:t ingå med en underdånig anhållan om nådigt förord för den eftergift, som innehålles i motionen. Det är lätt att inse, att Kongl. Maj:t, som här egentligen hade att rätta sig efter det Riksdagens beslut, enligt hvilket de dryga lånevilkoren blifvit för Kukkola byamän bestämda, icke ville decidera något; men Riksdagen, som i denna fråga har full makt och är oberoende af alla de juridiska skrupler, hvilka föranledt Stats-Utskottets afstyrkande betänkande, är af ingen omständighet hindrad att taga i högsint betraktande, om icke med afseende å det sammanstötande af högst ogynsamma omständigheter, som här göra det så svårt och tryckande för Kukkola byamän att uppfylla sina återbetalningsskyldigheter i hela deras vidd, giltiga skäl må finnas att medgifva den ifrågasatta lindringen, helst densamma i sitt slutliga resultat icke skulle medföra större förlust, än att staten finge sitt utlånade kapital tillbaka på 1,370 riksdaler när. Det är denna fråga, för hvars tillbakavisande grundsatser blifvit framställda, likasom om det handlade om stora samhällsintressen, dem man ville sätta på spel, ehuru det i sjelfva verket ej gäller annat, än en ganska obetydlig eftergift af en penningfordran såsom välvillig uppmuntran för arbetsflit åt en nära polarcirkeln bosatt by-kommun, som finner sig i betryck och af en sådan uppmuntran gjort sig väl förtjent. Samma Stats-Utskott, som nu så strängt håller på grundsatser, visade för öfrigt vid sistlidne riksdag en så mycket större medgörlighet, i sådant afseende, då detsamma, efter att hafva två riksdagar å rad tillstyrkt en i lag bestämd och rättmätig beskattning på hemmanen

inom de fordna bergslagerna, vid 1871 års riksdag trodde sig böra tillstyrka en genomgripande lindring i denna beskattning. Utskottet ansåg utan tvifvel då, att vid vården af det helas välfärd äfven de individuella enskildheterna i särskilda ställningar och förhållanden ega anspråk uppå att tagas under behörigt öfvervägande, och att omständigheter gifvas, der den allmänna grundsatsen måste med hänsyn till dem modereras, på det ej summum jag må blifva summa injuria. Ett sådant individuellt förhållande anser jus här vara för handen, och tror mig, i hvad jag haft äran anföra, hafva för mitt understödjande af motionens innehåll framlagt åtminstone lika goda skäl som Stats-Utskottet för sitt afstyrkande; hemställande jag fördenskull, att Stats-Utskottets betänkande måtte afslås och hvad i motionen begäres varda bifallet.

Friherre af Ugglas: Jag vill väl icke bestrida, att Kukkola byamän varit utsatta för stor otur, då de för det dem beviljade lån erhållit hårdare vilkor än hvad under de derförut närmast förflutna åren vanligen varit fallet vid utlemmande af dylika lån, men jag kan detta oakadt icke underlåta att tillstyrka bifall till Stats-Utskottets hemställan, och jag gör det på något olika skäl mot dem som anförts af en föregående talare.

Man har frågat: hvad gäller denna sak, och man har svarat: jo, en ren obetydlighet, en kapitalförlust för staten af ej fullt 1,400 R:dr. Så får man dock icke se saken; här är fråga om en vigtig princip, den huruvida staten bör frångå den sedan lång tid följda grundsatsen, att icke utan de mest ömmande omständigheter bevilja eftergifter vid sådana lån som det förevarande. Här är nu att tillse, huruvida sådane ömmande omständigheter verkligen äro för handen. I detta fall har man såsom hufvudsakligt skäl anført, att Kukkola byamän sökt detta låneunderstöd med kännedom endast om förhållandena vid 1856—1858 årens riksdag och de billigare vilkor, hvarunder dylika lån då beviljades. Det är mycket möjligt, att de sökte detta lån under sådana omständigheter, men då lånet först utföll 1861, kunde de icke vid underskrifvandet af kontraktet varit okunniga om att vilkoren blifvit dyrare, och det hade då stått dem fritt att afsäga sig lånet. Jag tror således icke, att man kan såsom skäl åberopa, att de lefde i den föreställning, att de skulle erhålla lånet på billigare vilkor. Vidare förekommer, att företaget omfattar en areal af 1,200 tunnland af mycket god beskaffenhet, och att annuiteten uppgår till icke fullt en riksdaler för hvarje tunnland. Detta förefaller mig icke vara mycket. En annan omständighet, som förtenat beaktas, är ock, att det är egentligen under de första åren, det kan vara kännbart att erlægga annuiteten. Nu hafva dessa byamän redan under 4 år erlagt densamma, och svårigheten för den kommande tiden bör då väl icke vara så stor.

Vid 1867 års riksdag fästades uppmärksamheten derpå, att åtskilliga af byamännen under sista åren varit nödsakade att frångå sina hemman, i följd af att de gjort konkurs. Är detta ett faktum, så skulle gåfvan numera icke komma de egentliga läntagarne till

godo utan dem, som efter länets beviljande för ett ringa pris öfverkommit sina hemmansdelar.

Jag har i Civil-departementet inhemtat, att vid samma tid och under enahanda vilkor, som detta lån lemnades till Kukkola byamän, Kongl. Maj:t gifvit likartade låneunderstöd till andra kommuner inom Norrland dock i något sydligare delar. Skulle nu Riksdagen medgifva en lindring i förevarande fall, så skulle de öfriga låntagarne vara lika berättigade att komma i åtnjutande af Riksdagens välvilja, och jag befarar, att man sålunda skulle inleda Riksdagen på en i finansielt hänseende vida dyrbarare väg, än man här velat medgifva.

På alla dessa skäl och hufvudsakligen derföre att Riksdagen ej bör frångå grundsatsen att icke bevilja eftergifter i en gång bestämda lånevilkor, anser jag mig böra yrka bifall till Stats-Utskottets hemställan.

Herr Wallenberg: Vid 1867 års riksdag förevar samma fråga i Stats-Utskottet, och, som jag då var ledamot af Utskottet, tog jag närmare kännedom om densamma. Jag får bekänna, att af alla de framställningar, som gjordes om lindring i lånevilkor, fanns det icke någon, som gjorde det intryck på mig, som denna fråga. I allo gillar jag visserligen den åsigt, att man i allmänhet icke bör frånträda en gång kontraktshenligt gjorda aftal, men jag tror, att, om man vill, att detta skall tillämpas i hvarje fall och utan afseende på för handen varande omständigheter, så vittnar ett sådant förfaringssätt snarare om svaghet, brist på tillit till statens eget sunda omdöme, än om fasthet. Jag tror, att Riksdagen, som i en dylik fråga har sista beslutanderätten, icke bör låta komma sig till last en sådan tillvitelse, blott för att få nöjet ställa sig bakom en naken princip, helst då det kan hända — och jag tror att det just i detta fall är förhållandet — att summan jus blir summa injuria. Vi se så många anspråk göras på eftergifter i skattebördorna, och stundom till så ofantliga belopp; Riksdagen lånar ofta ett välvilligt öra till sådana framställningar, och då är det svårt att neka dessa byamän, som arbeta under så ogynnsamma förhållanden, en obetydlig lindring. Jag skulle hafva önskat en annan utgång af denna fråga i Utskottet.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till Stats-Utskottets förevarande Utlåtande och dels att Kammaren, med afslag derå, skulle bifalla den i ämnet väckta motionen; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till Utlåtandet och, då dervid svarades många ja, blandade med nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Flera ledamöter begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

“Den som bifaller Stats-Utskottets Utlåtande N:o 4, i anledning

af väckt motion om ändring i betalningsvilkoren för ett åt Kukkola byamän beviljad t odlingslån, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår Kammaren detta utlåtande och bifaller den i ämnet väckta motionen.

Omröstningen företogs och befunnos vid dess slut rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 48;

Nej — 31.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Banko-Utskottets den 10 och 14 dennes bordlagda memorial N:o 4, angående verkställd granskning af Riksbankens tillstånd och förvaltning.

1:sta punkten.

Utskottets hemställan bifölls.

2:dra punkten.

Herr Wallenberg: Anledningen hvarföre jag begärt ordet vid föredragningen af dechargefrågan är ingalunda den, att jag skulle hafva för afsigt att göra invändning mot beviljande af décharge, utan den, att tillfälle härvid erbjuder sig att yttra några ord med anledning af Banko-Utskottets memorial N:o 4, hvori förekommer åtskilligt, som är förtjent af uppmärksamhet.

Sidan 7 i memorialet meddelar den upplysning, att priset på caroliner den 21 sistlidne December nedsatts vid utväxling från R:dr 7,¹⁵ till 7,¹⁰ och vid invexling från R:dr 7,¹⁰ till 7,⁰⁵, utan att emellertid Utskottet härvid gjort någon erinran. Jag ber få fästa uppmärksamheten på den sträfvan, som tydligen visat sig inom bankstyrelsen för att, så vidt ske kan, förhindra att carolinerna skulle komma i cirkulation inom landet. Denna sträfvan har uppenbarat sig dels i onödiga förändringar af priset på carolinerna och dels i den stora skilnaden som bankstyrelsen bestämt mellan ut- och invexlingspriset, hvilken skilnad förut utgjort 5 öre och numera blifvit nedsatt till 4 öre. En alldeles otillräcklig nedsättning, ty skilnaden mellan ut- och invexlingspriset borde reduceras till det minsta möjliga, om ens någon skilnad skall bibehållas? Hvad nu sjelfva den sednaste prissättningen beträffar, så förtjenar den synnerlig uppmärksamhet. Märkligt är hvad revisorernas berättelse innehåller om bankens införsel af guld under sista året, utvisande att sådant införts i tre särskilda poster och att kostnaden för hvarje utmyntad carolin kommit att motsvara ur första posten R:dr 7,128, ur den andra R:dr 7,140 och ur den tredje R:dr 7,131. Dessa siffror äro hvar för

sig högre än det pris af R:dr 7,10 hvartill bankostyrelsen bestamt att caroliner skall i Riksbanken utvexlas, och det kan icke nekas, att detta är ganska liberalt! Nu förekommer i Fullmäktiges berättelse, sidan 9, att nedsättningar i carolinernas in- och utvexlingspris påkallats af kursens fall å de respektive utländska valutorna, hvilken uppgift ju innebär att Riksbanken rättat priset på carolinerna efter vixelkursen. Men om ut- och invexlingspriset skall göras beroende af tillfälliga kursförändringar, synes mig uppenbart, att deraf skulle vållas tätare vaxlingar i prissättningarna å carolinerna och till följd deraf en ännu mera ökad obenägenhet hos allmänheten mot guldmynt. Vill man bereda rum i allmänna rörelsen för *guldmynt*, så bör man sträfva att under öfvergångstiden gifva detsamma ett stadigt värde. Vill man icke främja spridningen af guldmynt inom landet, så skall man söka hos allmänheten implanta, att dylikt mynt har ett mycket vacklande värde. Visserligen tillskyndades Riksbanken, enligt uppgifter lemnade förlidet år, en vinst på caroliners in- och utvexling af omkring 4,000 R:dr, men då syftet med präglungen af detta mynt icke torde varit det, att banken derpå skulle såsom vaxlare förtjena, lärer dylikt vinst icke böra eftersträvas.

Enligt hvad Banko-Utskottets memorial N:o 1 utvisar, hade under år 1871 invexlats 3,527 och utvexlats 13,953 stycken caroliner. Afven vid föregående tillfällen har invexlingen förhållit sig till utvexlingen som 3 till 10, och detta har sin förklaring deri, att invexlingspriset blifvit satt så lågt, så lågt till och med, att det är underligt att någon enda carolin efter utvexlingen återvänt till banken. Detta må nu sägas vara ett sätt att befordra carolinernas spridning i utlandet och undanröjda alla vidare olägenheter för den der insändaren i en daglig tidning, som redan år 1869 fordrade att carolinerna skulle vara kända som kurant mynt både i *Lübeck* och *Berlin*, men icke främjas derigenom cirkulationen inom landet. Carolinernas användbarhet i utlandet har af de sednare årens erfarenhet blifvit bekräftadt, ity att de varit ganska begärliga och betingat fullt pris, så att, ehuru jag vågar påstå, att jag kan ordna reskassa till så billiga vilkor som hvilken annan som helst, får jag upplysa, att intet resekreditiv ställer sig så fördelaktigt som att medföra caroliner såsom reskassa för resa till Belgien, Frankrike, Schweitz, Österrike och Italien.

Det ligger i sakens natur, att, om man vill nedtrycka priset på caroliner till guldpriset, detta är ett sätt att få dem ur rörelsen, ty alla mynt hafva ett tvefaldt värde, nemligen *prägelvärdet* och *metallvärdet*, sjelfva präglingskostnaden är skilnaden. Ehuru det är önskvärdt att dessa värden sammanfalla så nära som möjligt, må man dock icke utsträcka denna sträfvan derhän, att det präglade myntet kan fås billigare än guld, hvaraf det är prägladt. Så har bankstyrelsen förfarit och jag tror, att det varit på sin plats om Banko-Utskottet, vid omförmälände af priset, gifvit tillkänna sin åsigt i synnerhet om det olämpliga i att hålla så stor skilnad mellan in- och utvexlingsprisen och huruvida icke denna skilnad komme att medföra den verkan, att carolinerna blott förjagas till utlandet i stället att jemväl cirkulera i allmänna rörelsen inom landet. Men det visar sig,

som sagdt är, en viss motvilja hos bankstyrelsen mot införandet af *guldmynt*, hvartill rätta orsaken torde få sökas i *guldmyntets stora förmåga att minska behöfvet af banksedlar*, hvilket också i någon mån torde inverka ofördelaktigt på riksbankssedlarnes spridning. Men jag tror man bör sätta den allmänna rörelsens betryggande genom bruket af guldmynt högre än den något ökade vinsten af en för högt uppdrifven sedelmassa.

Naturligtvis gifves det i denna fråga många olika åsichter och bland andra framskymtar äfven den, att man nu ej bryr sig om guldmynt, emedan hela carolin-systemet är förkastligt och att vi borde ansluta oss till det nya tyska myntsystemet. Måhända låter det sig göra, men för min del håller jag före, att om förslag framställdes, att antaga det tyska guldmyntsystemet, så skulle det röna motstånd af samma skäl, och att denna ovilja mot carolinerna egentligen icke afser annat än att undvika så väl det ena som det andra.

Den enda åtgärd som efter carolinernas införande blifvit vidtagen för att åt dem bereda spridning inom landet är Kongl. kungörelsen den 29 December 1871, införd i Posttidningen den 19 Januari 1872, enligt hvilken *carolinerna skola mottagas i uppbörd till Riksbankens utväxlingspris*. Denna åtgärd har blifvit skarpt klandrad i en daglig tidning, som icke anser myntreformen förtjent af någon uppmärksamhet, och från det håll, der man intresserar sig för myntreform, så länge det icke kommer från ord till handling, men beslutet stöder sig på fullt billiga grunder, ty nationen är egare till Riksbanken och nationen beslutar genom sina representanter de skatter som skola erläggas, och icke kan det vara rätt att samma principal genom Riksbanken utlemnar ett mynt och sedan ur de skattskyldiges händer vägrar mottaga detsamma till enahanda värde. För att främja detta mynts cirkulation var det väl nödvändigt att göra åtminstone *det* medgifvande som innehålles i omförmälda Kongl. kungörelse, som är det *enda* ändamålsenliga, som blifvit gjordt för guldmynts spridning i allmänna rörelsen.

Med anledning af den punkt i Banko-Utskottets förevarande memorial, hvori omnämnes, att afdelningskontoren icke gjort några större vaxelköp, torde jag få uttala min åsigt, att förr än den förändring vidtagits, att Riksbankens styrelse tillerkännes rättighet att tillsätta afdelningskontorens styrelser och att Riksdagens befattning härmed således upphör, förr blifva afdelningskontoren icke ändamålsenligt förvaltade.

Efter att hafva erinrat hurusom från den så kallade *realisationens* början intill nästlidna år det silfver och guld, som erfordrats för lardets penningväsende, nästan alltid måst af Riksbanken sjelf anskaffas, men att under sednare delen af 1871 och äfven under den förflutna delen af innevarande år jemväl enskilda erbjudit Banken plantsilfver, förklarar Utskottet, sid. 3, sin tillfredsställelse öfver "att dessa naturliga förhållanden kunnat börja att här i landet göra sig gällande". Utskottet hade emellertid jemväl bort angifva orsaken hvarföre enskilda kunnat uppköpa och tillhandahålla Banken silfver. Denna är nemligen helt enkelt, att bankstyrelsen ändtligen upphört att hålla en orimligt hög kurs på främmande valutor och nedtryc-

kandet af sina egna banksedlars värde. Resultatet af denna prisvärda åtgärd har nog samt visat sig vara till Bankens fördel, och det synes mig som om densamma varit förtjent att särskildt omnämnas. Hade Riksbanken redan förut, såsom det stått i dess förmåga, underlåtit att uppdrifva kursen, så hade tidigare inträdd det "naturliga förhållande", att äfven andra kunnat införa silfver.

Af Revisorernas berättelse inhemtas, att uppköp af plantsilfver egt rum dels från Köpenhamn, dels från Hamburg, i 2 poster, och dels inom landet samt att afdragsposterna eller kostnaderna för hvarje myntad specie utgjort:

för det inom landet köpta	3,476 öre.
för det från Köpenhamn anskaffade	4,288 öre.
för det från Hamburg	5,180 öre.
för en annan post från Hamburg	6,688 öre.

Således har det billigaste silfret kommit Riksbanken tillhanda i den svenska marknaden, det dernäst i den danska och det dyraste i den hamburgska. Villigt erkännes, att vår betydliga export ökat vexteltillgången utöfver hvad Riksbanken kunnat till höga kurser försälja och att således bankstyrelsen varit af omständigheterna tvungen att lindra priset på utländska valutor. Men anledningen må hafva varit hvilken som helst, så är säkert, att, om Riksbanken sätter kursen låg, så får den köpa silfver inom landet.

Utskottet redogör för Fullmäktiges sträfvanden att vinna rättelse i det oskick, som egt rum med afseende å attester öfver probering af silfverplantas i Hamburg. Jag tror att man icke kan annat än tacksamt erkänna det sätt, hvarpå denna fråga blifvit af Fullmäktige behandlad, äfven om man icke kan komma till det resultat, som Fullmäktige jemväl åsyftat, eller att vinna skälig ersättning för de förluster, som genom mindre samvetsgrann probering i Hamburg tillskyndats Riksbanken.

Jag har icke anledning att framställa något särskildt yrkande.

Friherre Skogman: De anmärkingar, som med anledning af den nu föredragna punkten blifvit framställda af den föregående värde talaren, äro till en viss grad riktade mot Banko-Utskottet och må derföre i dessa delar af Utskottet bemötas; men då jemväl Banko-fullmäktige fått sin andel, anser jag mig böra härå ingå i svaromål.

Tacksam för det erkännande den värde talaren egnat Fullmäktiges sträfvanden att nedbringa kursen å främmande valutor — hvilket dock kunnat ega rum allenast såsom en följd af gynsamma konjunkturer och dervid således Fullmäktige icke hafva annat att berömma sig af, än att de vetat begagna det tillfälle, som erbjudit sig. — måste jag å andra sidan gendrifva de anmärkingar, som framställts, och särskildt den, som afser priset å caroliner. Visserligen förhåller det sig så, att i den af Fullmäktige afgifna berättelse carolinerna beräknats kosta 7 Rdr 13 öre per stycke, men jag får härvid fästa uppmärksamheten derpå, att vid denna beräkning kursen på pund sterling upptagits till 17 Rdr 90 öre, — ett pris, som nu icke kan betingas. Såsom bekant, har i Frankrike länge den

alternativa myntfoten varit gällande, grundande sig på ett värdeförhållande emellan silfver och guld af 1 till 15 $\frac{1}{2}$. Till namnet är densamma gällande inom hela den så kallade latinska myntkonfederationen, men icke så i verkligheten, ty jag skulle kunna anföra hurusom åtminstone i ett land, Belgien, banker icke utlemna guldmynt, åtminstone icke till obegränsadt belopp, annorlunda än emot premium. Sedan nu jemväl det Tyska Förbundet, om också blott temporärt, antagit det alternativa myntsytstemet, grundadt likaledes på förhållandet 1: 15 $\frac{1}{2}$, så är klart, att värdeförhållandet nämnde metaller emellan i allmänhet skall hafva benägenhet att hålla sig derikring, och då utgör värdet af pund sterling 17,80. Då nu ett pund sterling motsvarar 2 $\frac{1}{2}$ caroliner, medför en minskning af 10 öre per pund sterling en nedsättning af 4 öre pr carolin, och dessa, som, efter beräkning af 17,90 per pund sterling, upptagits till en kostnad af 7,13, kosta, då kursen på pund sterling nedgått till 17,80, endast 7,00. Således är det af Fullmäktige carolinerna åsatta utvexlingspriset 7,10 mycket nära öfverensstämmande med dessas nuvarande metalliska värde. Hvad invexlingspriset åter beträffar, så är detta naturligtvis beroende af utvexlingspriset, och då detta sednare, af anledning jag haft äran nämna, blifvit nedsatt, var deraf en följd, att äfven invexlingspriset måste nedsättas. Jag ber dessutom att få nämna, hvad jag redan vid föregående tillfälle påpekat, att nemligen bankoreglementet ålägger Fullmäktige att jemka priset på carolinerna efter priset på guld och silfver samt att jag städse omfattat och sökt göra gällande den åsigt, att man så långt som möjligt borde utjemna skilnaden mellan in- och utvexlingspriset, enär nämnda skilnad, efter min uppfattning, mera hindrar myntets gångbarhet än prisbestämelsen i och för sig. Prisförändringen kan för den enskilde medföra förlust, men stundom äfven vinst, beroende på förändringens riktning; skilnaden emellan ut- och invexlingspriset verkar deremot alltid till förlust för carolinens innehafvare.

Jag har aldrig gjort mig några illusioner angående spridningen af caroliner. Deras spridning kan icke heller komma att få någon omfattning då de lyda på annan metall än vår nu gällande myntfot och icke ens till siffran stämma öfverens med vårt myntsytstem. Också har det gått en stor del af carolinerna på samma sätt som förut dukaterna, att de nemligen uttagits af guldsmeder för att nedsmältas. Jag tror för min del, att sjelfva saken icke förtjenar det afseende den värde talaren velat tillerkänna densamma. Han har i frågans behandling hos Fullmäktige velat spåra en farhåga för guldmyntets framtida intrång på bankens sedelprivilegium. Något sådant kan man väl framkasta, men jag vill då svara, att den värde talarens ofta upprepade anmärkningar mot Fullmäktiges förfarande beträffande carolinerna härröra deraf, att han velat på dessa caroliner uppföra en ärestod för sitt deltagande i 1867 års myntkonferens. En hvar, som icke vill deltaga i uppförandet af denna ärestod, ut-sätter sig derigenom för hans klander. Jag har svarat med en insinuation, ty när man tillåtit sig att göra en sådan mot mig, må jag vara lika berättigad att kasta en dylik tillbaka.

Hvad beträffar utvexlingspriset å carolinerna torde her arne finna, att detta blifvit taget så nära intill deras verkliga värde som möjligen kunnat ega rum utan att deråt gifva ett ojemnt tal, och den vinst man på dem kan göra i utlandet, der icke deras prägelsvärde utan endast guldvärdet kan tillgodogöras, kan icke blifva af någon betydighet.

Hvad i öfrigt blifvit anmärkt har hufvudsakligen varit riktadt mot Banko-Utskottet och får jag därför öfverlemnna detsamma till besvarande af Utskottets ledamöter.

Grefve Mörner, Carl Göran: Den närmast föregående talaren har redan besvarat de af talaren på Stockholmsbanken gjorda erinringar i afseende å det pris, för hvilket carolinerna hafva föryttrats. För min del förvänar det mig, att man, så länge carolinerna icke äro annat än en handelsvara, icke vill låta dem behandlas såsom sådan. En vara stiger och faller i mån af större och mindre efterfrågan; och så lär det ock blifva förhållandet med carolinerna. Om man skulle för dessa caroliner bestämma ett orubbligt invexlingspris, skulle det vara alldeles så, som om man för våra bankinrättningar ville föreskrifva, att de skulle låna ut sina penningar mot en viss, gifven ränta. Detta kunde väl vara förmånligt för den, som vill låna; men det skulle, utan tvifvel, icke vara affärsmässigt. Den förste talaren berömde Kongl. kungörelsen den 29 December 1871; men då han uttalade sitt beröm, råkade han icke att erinra sig hvad denna författning innehåller. Uti densamma står icke, såsom han öfverförmålde, att carolinerna skulle emottagas i uppbörden efter det för banken gällande utvexlingspris; utan der står ett fixt pris af 7 R:dr 10 öre. Det råkar för tillfället att vara just detsamma; men om detta utvexlingspris förändrar sig, står dock kungörelsen kvar med sitt bestämda pris, till dess man får en ny författning. Om Riksbanken nu sätter ned utvexlingspriset på caroliner, skulle det vara en förmånlig affär att uppköpa ett betydligt antal deraf och sedan lemna in dem till statsverket i afbetalning på något lån enligt den Kongl. kungörelsens pris. Sålunda kan på detta sätt den Kongl. kungörelsen medföra en tydlig förlust för statsverket; men äfven i annat afseende verkar den till statens nackdel, ty när caroliner få mottagas i allmänna uppbörden, men ingen är skyldig att taga dem åter af staten, måste staten inlemna dem till invexling i Riksbanken, och då får staten vidkännas skillnaden i priset mellan in- och utvexlingen. Detta är resultatet af den nya författningen. Jag tror, för min del, att man icke af den framställning, som finnes i Banko-Utskottets betänkande, har någon anledning att lägga Fullmäktige förbiseende i något afseende, hvarken af gifna föreskrifter eller bankens fördel, till last. Jag yrkar bifall till Utskottets betänkande.

Herr Ekman, Johan Jakob: Ehuru en af Fullmäktige redan yttrat sig med anledning af den förste talarens anmärkning angående priset på caroliner, ber jag likväl att få anföra några ord i anledning af den värde talarens uppfattning, att Utskottet bort yttra sig något i afseende å frågan om den skillnad, som Fullmäktige fast-

ställt mellan in- och utvexlingsprisen. Jag får då fästa Kammarens uppmärksamhet på hvad vid sista lagtima Riksdagen föreföll i detta afseende. Banko-Utskottets ledamöter af Första Kammaren hade i en vid Utskottets dechargebetänkande fogad reservation enhälligt gjort anmärkning mot det pris, som Fullmäktige bestämt för carolinerna, hvilket, efter deras förmenande var för högt, och isynnerhet framhöllo nämnde reservanter, att, enligt deras åsigt, önskvärd spridning af guldmynt i landet skulle hafva främjats, om skillnaden mellan in- och utvexlingspriset icke blifvit satt så hög som Fullmäktige bestämt, eller 5 öre. Frågan, då den förekom här i Kammaren, kunde endast blifva föremål för diskussion, men icke beslut; ty någon dechargevägran var aldrig af minoriteten ifrågasatt. Det sätt, hvarpå Kammaren emellertid då behandlade Utskottets betänkande, var icke af beskaffenhet att föranleda samma ledamöter att åter framkomma med en dylik anmärkning. Kammaren tycktes nemligen icke mycket fästa sig vid den af reservanterna uttalade åsigt, att skillnaden emellan in- och utvexlingspriset vore allt för stor, utan behandlade frågan något lamt och tycktes anse densamma vara af ringa betydighet. Jag tror icke att det varit skäl för Utskottet att efter en sådan erfarenhet åter framkomma med frågan, isynnerhet då Fullmäktige vidtagit en af de åtgärder, reservanterna vid sista riksdagen förordat, eller nedsättning af kursen på caroliner. Den skillnad, mellan in- och utvexlingspriset, som nu eger rum, eller 4 öre, är för öfrigt af mindre betydighet nu än förut, sedan dessa caroliner blifvit påbjudna att emottagas i allmänna uppörden till samma pris, som det till hvilket de från banken utvexlas. Någon försummelse i detta fall af Utskottet kan således icke gerna ifrågasättas.

Hvad sjelfva värdet på carolinerna beträffar, har en af Fullmäktige redan yttrat sig derom; och jag ber att få säga, att jag icke kan förstå, huru man kan sätta i fråga, att man, som den förste talaren ansåg, skulle sätta högre värde å carolinerna, än de verkligen på grund af kursen ega. När kursen för närvarande står mycket under utvexlingsvärdet 7 R:dr 10 öre, lär det icke vara skäl att hålla detta värde ännu högre. Enda skälet dertill skulle vara, att, enligt den kända satsen, det sämre myntet alltid uttränger det bättre; men om vi vilja, att guldmyntet skall få någon på förtroende till dess godhet grundad spridning hos oss, är det icke skäl att gå tillväga på det viset. Jag tror således, att Fullmäktige haft goda skäl för nedsättningen af priset; och, enligt den uppfattning jag har, hade Fullmäktige bort långt förut vidtaga en sådan åtgärd. Om man, såsom den förste talaren yttrat, för dessa caroliner skulle kunna resa till billigare pris, så ser jag icke deri någon olägenhet; och hvad det vidkommer, att dessa caroliner skulle kosta mera att utmynta, än hvad de utvexlas för, vill jag fästa uppmärksamheten på, att utmyntningskontrollen för silfver är större i förhållande till dess verkliga värde, än utmyntningskostnaden för guld. Samme värde talare har anmärkt, att vaxelköp på andra orter än Stockholm icke komma att ega rum, så länge icke Fullmäktige tillsätta vaxelombuden i orterna. Jag vill icke bestrida, att detta är möjligt; men då nu sådant icke kan ske, är icke mycket att yttra derom; och då i

allt fall valet af Fullmäktige numera tyvärr mycket ofta beror på lotten, och sålunda valet af vaxelombuden i orterna skulle bero på hurudana Fullmäktige äro, tror jag, för min del, att det vore för vågadt experiment att vidtaga en sådan åtgärd, som den föreslagna. Jag anser deremot och har inom Utskottet fastat uppmärksamheten derpå, att detta mål skulle lättare vinnas genom att inrymma en större frihet åt vaxeldeputerade i afseende å kursförhållandena, än nu: Denna fråga förekommer till behandling i Utskottet, och jag hoppas, att den måtte vinna behörigt afseende. Slutligen har samme talare anmärkt, att det icke vore så mycket de af Utskottet anförda naturliga orsaker, som vallat, att silfver, utan någon åtgärd af Utskottet, blifvit aflemnadt till Riksbanken, utan deremot den omständigheten, att man icke eftersträfvat en så hög kurs nu, som förut. Jag vill icke bestrida, att äfven detta kan vara förhållandet; men det är väl just den omständighet, att exporten öfverstigit importen, som gjort, att Fullmäktige kunnat köpa vaxlar till billigare kurs än förut; och sålunda är det ju i "naturliga förhållanden", i proportionen mellan utförsel och införsel, som orsaken i sista hand bör sökas. Jag tror derföre icke, att Utskottets betänkande i detta fall innebär något, som kan gifva anledning till anmärkning.

Herr Wallenberg: Den siste ärade talaren har benäget medgifvit, att förändringen i det sätt, på hvilket vaxelköpen behandlas, haft den inverkan, som jag antagit. Jag tror dock ej, att i mitt föregående yttrande förekom något, som kunde gifva anledning till den föreställning, att jag skulle underkänna vigten och betydelsen af den förbättrade ekonomiska ställningens inverkan äfven i detta hänseende. Det att Riksbanken ändrat system var något, som jag ej klandrade, utan tvärtom ansåg prisvärdt.

Talaren missuppfattade mig, då han trodde, att jag med mitt yttrande afsåg, att Fullmäktige skulle utse *vaxeldeputerade* vid lånekontoren, eller att jag skulle tro en sådan åtgärd tillräcklig. Jag sträckte blicken längre, då jag uttalade såsom min åsigt att förr än det öfverlemnades åt Fullmäktige att tillsätta hela styrelsen för lånekontoren, förr kunde man ej hoppas att få se i dessa styrelser män, sådana, att de verkligen motsvarade de billiga anspråk, man allmänt har på personer, som i våra dagar ställas i spetsen för en bankförvaltning. Huru sker tillsättning nu? Jo, en ledamot af riksdagen från den trakt, der lånekontoret har att utföva sin verksamhet, anmäler några af sina bekanta der på orten, hvilka han anser lämpliga till erhållande af ledamotsplatser i afdelningsstyrelsen, och de föreslagna blifva sedermera valda af Riksförsamlingen. Så tillgår i sjelfva verket! Afdelnings-styrelsernas integritet är visserligen höjd öfver alla tvifvel; men säkert är, att såsom *bank-styrelser* motsvara de ej tidens fordringar. Det var endast denna åsigt jag i mitt förra yttrande ville uttrycka och hvilken jag befarar att Herr J. Ekman missuppfattat.

Den näst siste talaren, Herr Greve C. G. Mörner har ansiagit en sträng, som borde rört mig mycket, då han angaf ett fyndigt sätt att förtjena på carolinerna, genom att, sedan en ytterligare ned-

sättning i deras nuvarande utvexlingspris egt rum, taga ut dem ur banken, för att dermed inbetala lån i allmänna verk, som, enligt den af mig åberopade Kongl. kungörelsen af den 29 December 1871 skola vara förpligtade mottaga dem till det nu gällande utvexlingspriset. Den ärade talaren läser annars författningar med sådan sorgfällighet, att man inom denna Kammare — och det med rätta — anser honom nästan såsom ett orakel i detta hänseende, men denna gång tror jag dock, att han gjort sig skyldig till ett förbiseende och att ett undantag från hvad vanligtvis är förhållandet kommit att ega rum, ty i den Kongl. kungörelsen, som är i fråga, står tydligen, att "de auktoriteter, som hafva uppbörd af statsmedel" om händer, äro förpligtade att vid uppbörden tillsvicare mottaga caroliner efter ett pris af 7 R:dr 10 öre. Jag tror således ej, att man kan betala något *lån till allmänna verk och inrättningar* med caroliner, och att således den afskjutna pilen, så fint tillspetsad den än var, ej på långt när träffade sitt mål.

Den talare, som yttrade sig näst dertförut, tillkännagaf — hvad jag visste förut — att han delade min åsigt om att prisskillnaden mellan in- och utvexlingspriset å caroliner var alltför stor, och jag gläder mig, att så är förhållandet, hvad honom vidkommer, men detta hindrar mig ej att beklaga, att han för denna sin åsigt ej lyckats vinna pluralitet inom Fullmäktige, och talaren borde hafva uppfattat att mina yttranden varit riktade mot bankstyrelsens åtgärder och icke mot Friherre Skogmans åsikter i denna fråga.

Samme talare tog illa vid sig öfver hvad jag yttrade om anledningen till bankstyrelsens sträfvän att motarbete guldmyntets spridning i allmänna rörelsen. Det ligger nära till hands att söka orsaken till dessa sträfvanden i allt för lifligt intresse hos bankstyrelsen för det uteslutande begagnandet i allmänna rörelsen af banksedlar såsom rörelsemedel. Detta rörelsemedel är bekvämt, men det medför sina faror så länge *mynt* helt och hållet saknas i allmänhetens händer. Den åsigten har jag många gånger uttalat och den står jag vid. Nu är känt, att guldmynt innebär en verklig valuta, och då dertill kommer, att guldets betydliga värde i förhållande till vigten gör guldmetall nästan lika bekvämt som banksedlar på små valörer, så måste guldmyntets spridning i allmänna rörelsen minska behovet af banksedlar. Värsta fienden till en stor banksedelspridning är guldmyntet. Och då jag beklagligen hos inflytelserika personer funnit en stor obenägenhet för en allmännare spridning af guldmyntet i landet kan jag — då man naturligtvis bör antaga det ingenting sker utan motiver — ej föreställa mig annat än att orsaken till denna obenägenhet måste sökas deri att man vill skydda banksedelspridningen.

Talaren anförde vidare att jag, som haft äran vara en af delegerade vid myntkonferensen i Paris år 1867, ville genom att nu göra gällande de åsikter jag der uttalat — såsom han behagade uttrycka sig — "resa mig en ärestod". Jag tror ej att man här bör särdeles mycket befatta sig med den enskilda individens förmenta förhoppningar, utan gäller det här att medelst gemensamma sträfvanden söka uppnå något godt och ändamålsenligt för det allmänna. Och skulle

hos mig hafva framträdt att jag liffigare än andra omfattat en stortosterländsk fråga, och man derföre vill förebrå mig att jag vill "resa mig en ärestod", så underkastar jag mig det långt heldre än att, såsom Friherre Skogman, hafva deltagit i Kongl. Myntkomitén och der förordat *guldfrancs-systemets antagande*, men sedermera. då fråga blir om reformens förverkligande, lägger armarne i kors och vid första vindförändring kastar sina egna åsichter öfver bord.

Greife Mörner: Den anmärkning, hvilken den talare, som nyss slutat, riktade mot mig, måtte jag bedja att få till honom återkasta. Då det är långt ifrån honom att sakna fyndighet, torde han utan svårighet kunna inse, att, då Riksgälds-kontoret, på grund af denna kungörelse af år 1871, eger att till Statskontoret betala statsfordringar med caroliner till det bestämda priset 7 R:dr 10 öre, finnes ingen anledning för förstnämnda kontor att draga i betänkande att mottaga sådana vid skeende låneinbetalningar till *samma* pris. Det erfordras ej någon synnerlig aritmetisk djupsinnighet för att uträkna, att Riksgälds-kontoret ej kan göra någon förlust, då det på detta sätt har rättighet att verkställa sin utbetalning i caroliner efter samma kurs som det mottager dem.

Öfverläggningen förklarades härefter slutad och Utskottets hemställen bifölls.

Anmäldes och bordlades från nedannämnde Utskott inkomna memorial, betänkanden och utlåtanden, nemligen från

Konstitutions-Utskottet:

N:o 1, med förslag till ändring i 29 § Regerings-formen;

N:o 2, i anledning af väckt motion om ändring i 23 § Riksdagsordningen;

Stats-Utskottet:

N:o 14, i fråga om utfärdandet af statsobligationer, förskrifna med lägre ränta än 5 procent;

Banko-Utskottet:

N:o 5, i anledning af Herr A. Hedins motion om tillägg till instruktionen för Riksdagens revisorer af Riksbanken;

N:o 6, i anledning af Herr E. Frisks motion om Riksbankens ingående såsom delegare i enskilda bankbolag utan sedelutgifningsrätt.

Justerades ett protokollsutdrag om de under sammanträdet för-
rättade valen.

Kammaren åtskiljdes kl. ½ 1 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Måndagen den 19 Februari 1872.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.

Justerades två protokollsutdrag för den 17 dennes.

Upplästes två protokoll af följande lydelse:

År 1872 den 17 Februari sammanträdde Kamrarnes valmän för att utse Riksdagens Justitie-ombudsman; och befunnos, efter valedlarnes öppnande, rösterna hafva utfallit sålunda:

Förutvarande Justitie-ombudsmannen, Herr Advokatfiskalen Nils August Fröman	43 röster,
Herr Revisionssekreteraren Carl Frithiof Svedelius	5 röster;

till följd hvaraf Advokatfiskalen Fröman blifvit till Riksdagens Justitie-ombudsman utsedd.

År 1872 den 17 Februari sammanträdde Kamrarnes valmän för att utse den man, som skall efterträda Riksdagens Justitie-ombudsman, i fall han, innan nästa lagtima riksdag anställt nytt val af Justitie-ombudsman, skulle med döden afgå, samt utöfva embetet under den tid Justitie-ombudsmannen kan vara af svår sjukdom eller annat laga förfall derifrån hindrad; och befunnos, efter valedlarnes öppnande, rösterna hafva utfallit sålunda:

Herr